

Сидорчук Ю.М., завідувач
юридичного відділу Європейського
університету, кандидат юридичних
наук

ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАТЬ У ПРОЦЕСІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Однією з основних функцій держави є захист прав та свобод людини і громадянина у соціально неоднорідному суспільстві. Враховуючи складні економічні та політичні процеси в Україні сьогодні, проблема належного захисту прав кожного посідає важливе місце.

Відомо, що у XVIII–XIX ст. зароджується кримінальна, потім — судова, а пізніше юридична психологія. На сьогоднішній день юридична психологія представлена такими основними напрямками як кримінальна психологія, психологія процесуальної (слідчої, судової, адвокатської та ін.) і непроцесуальної (оперативно-розшукової, управлінської та ін.) діяльності, пенітенціарна психологія, правова психологія, психологія юридичної праці, судово-психологічна експертиза та інші форми використання спеціальних психологічних знань в юрисдикційному процесі (кримінальному, цивільному, адміністративному).

Проте, як показує практика, окрему роль необхідно відвести саме нагальній потребі застосування психологічних знань юридичним працівником (адвокатом, нотаріусом та ін.) у своїй роботі, і зокрема при захисті прав людини.

Відомий правознавець Алексеев С.С. визначає, що захист – це державно-примусова діяльність, спрямована на відновлення порушених прав, забезпечення виконання юридичних обов'язків [1, с. 180]. Професор Малєїн М.С. під захистом прав розуміє систему юридичних норм, спрямованих на попередження правопорушень і усунення їх наслідків [3, с. 192]. На нашу думку, захист прав – це процес, вчинення певних дій людиною, що спрямовані саме на захист невизнаного, порушеного або оспорюваного права.

Без сумніву, процес захисту прав є досить складним та багатоаспектним явищем. Захист прав можливий шляхом звернення до суду, до органів державної влади, до громадських та міжнародних організацій, які займаються захистом прав людини. Тому, особливу увагу необхідно приділити психологічним знанням юридичного працівника в процесі захисту прав та особливостям застосування цих знань.

Учасниками процесу захисту прав виступають юрист або адвокат, особа, чії права захищаються, орган, установа або організація до якої звертаються з метою захисту прав і опонент. Необхідно зазначити, що на юриста або адвоката покладається найбільша відповідальність у процесі захисту прав, адже безпосередньо від його дій залежить результат.

Надзвичайно важливу роль у процесі захисту прав відіграє встановлення психологічного контакту та довірливих відносин між юристом та його клієнтом. З метою встановлення психологічного контакту юристу необхідно зробити так, щоб людина, чії інтереси він представляє, говорила з ним відверто. Внаслідок цього виникне спільне співпереживання та взаєморозуміння між співрозмовниками.

На нашу думку, важливим при встановленні психологічного контакту є сприяння один одному для взаємного довір'я. Це матиме неабияке значення для здійснення усіх необхідних дій юристом при захисті прав особи, оскільки юрист зможе правильно висвітлити проблему і обрати правильні шляхи її вирішення. Наприклад, якщо ми говоримо про захист права у судовому порядку, то це допоможе юристу правильно побудувати лінію захисту.

У процесі захисту прав юрист повинен приділити увагу управлінню конфліктом, який існує між його клієнтом і опонентом. Використовуючи психологічні знання, юрист повинен перевести конфлікт у конструктивне русло і вміти підтримати навіть у спірній ситуації психологічно здорові взаємовідносини між учасниками процесу.

На думку Бедь В.В. психологічна підготовленість юриста повинна розглядатися не як бажаний додаток до його професійних якостей, а як обов'язкова складова професіоналізму

[2, с. 192]. Із цим важко не погодитися. Тому поглиблене вивчення основних напрямків юридичної психології при навчанні у вузі повинно бути прерогативою при підготовці юридичних працівників.

Отже, при роботі з людьми, а особливо при вирішенні конфліктних ситуацій, юрист не може обійтися без застосування психологічних знань. Робота кожного юридичного працівника повинна будуватися на встановленні психологічного контакту та довірливих відносин між ним та його клієнтом.

Список використаних джерел

1. Алексеев С. С. Общая теория права : в 2 т. Т. 1. / С. С. Алексеев. – М. : Юрид. лит., 1981. – 361 с.
2. Бедь В. В. Юридична психологія: Навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і переробл. — К.: МАУП, 2004. — 436 с.
3. Малеин Н. С. Гражданский закон и право личности СРСР / Н. С. Малеин. – М. : Юрид. лит. 1981. – 215 с.

Хохліна О.П., професор кафедри психології та педагогіки навчально-наукового інституту права та психології НАВС, доктор психологічних наук, професор

ДО ПРОБЛЕМИ ЗМІСТУ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Складовою методології науки, як інструментарію дослідника та практика, є принцип - основне висхідне положення теорії, через призму якого розглядається об'єкт пізнання. Відмічається, що у межах принципу здійснюється й інтерпретація отримуваних результатів. При визначенні принципів юридичної психології використовуються загально-психологічні основоположні принципи, до яких належать щонайперше *принципи детермінізму відображення, єдності психіки й діяльності, розвитку, системності*. Ці принципи виконують властиві їм функції, які за своїм значенням не